

Polityka i zasady dobrego zarządzania oraz przeciwdziałania korupcji

Mechanizm Finansowy EOG

oraz

Norweski Mechanizm Finansowy

2004-2009

Przyjęto dnia 1 grudnia 2005 r.
Wersja z dnia 5 maja 2006 r.

Spis treści

1. POLITYKA DOBREGO ZARZĄDZANIA	3
1.1 Deklaracja w sprawie polityki dobrego zarządzania	3
1.2 Zakres polityki	3
2. POLITYKA PRZECIWDZIAŁANIA KORUPCJI	4
2.1 Bariery w dobrym zarządzaniu	5
2.2 Elementy polityki przeciwdziałania korupcji	5
3. PROCEDURA WNOSZENIA I ROZPATRYWANIA SKARG	7
3.1 Zakres procedury	7
3.2 Obywatele	8
3.3 Rozpowszechnianie informacji dotyczących procedury	8
3.4 Rozpatrywanie skarg	9
4. DOBRE ZARZĄDZANIE W ODNIESIENIU DO DOFINANSOWANIA ZE ŚRODKÓW EOG.....	10
4.1 Jako zasada nadrzędna	10
4.2 W projektach	10
5. WDRAŻANIE POLITYKI I ZASAD DOBREGO ZARZĄDZANIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA KORUPCJI	11

1. Polityka dobrego zarządzania

1.1 Deklaracja w sprawie polityki dobrego zarządzania

Państwa-darczyńcy Mechanizmu Finansowego EOG oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego (Islandia, Liechtenstein i Norwegia) uważają, że polityka dobrego zarządzania stanowi podstawę procesu rozwoju gospodarczego i społecznego każdego kraju, a tym samym jest nierozzerwalnie związana z celami tych dwóch mechanizmów.

Istnienie dobrych ram regulacyjnych zapewnia prawidłową podstawę do zarządzania zasobami danego kraju. Polityka dobrego zarządzania zazwyczaj obejmuje elementy takie, jak:

- odpowiedzialność;
- przejrzystość;
- partycypacja;
- równość;
- państwo prawa;
- zdolność i kompetencja administracyjna;
- zdolność reagowania na potrzeby obywateli.

Państwa-darczyńcy są zobowiązane do przestrzegania zasad dobrego zarządzania we wdrażaniu Mechanizmów Finansowych. Respektowanie zasad dobrego zarządzania przyczynia się do realizacji ogólnych celów Mechanizmów Finansowych, którymi są:

- zmniejszenie różnic gospodarczych i społecznych;
- udzielenie państwom, które w maju 2004 przystąpiły do UE i EOG, pomocy w celu osiągnięcia przez nich pełnej integracji z rynkiem wewnętrznym UE;
- rozwój ściślejszych powiązań politycznych i gospodarczych pomiędzy starymi i nowymi członkami EOG.

1.2 Zakres polityki

Polityka dobrego zarządzania i przeciwdziałania korupcji została opracowana w celu wyraźnego zasygnalizowania stanowiska państw-darczyńców w kwestii dobrego zarządzania.

Polityka dobrego zarządzania stanowi uzupełnienie zwykłych procedur oceny wniosków o dofinansowanie oraz monitorowania projektów, stosowanych przez Biuro Mechanizmów Finansowych (BMF), Punkty Kontaktowe i państwa-darczyńców, a także instytucje ds. oceny i monitoringu. Ponadto politykę dobrego zarządzania należy realizować w połączeniu z *Wytycznymi w zakresie zgłaszania nieprawidłowości*, *Kodeksem postępowania BMF*, *Rejestrem upominków BMF* i *Polityką publicznego dostępu do informacji EFTA/BMF*, a także wymogami prawnymi i administracyjnymi obowiązującymi w państwach-darczyńcach, państwach-beneficjentach i BMF.

W ramach Mechanizmów Finansowych udzielana będzie pomoc w formie dofinansowania, z czym związane będą transfer znacznych środków i udzielanie zamówień publicznych o dużej wartości. Polityka dobrego zarządzania ma na celu zagwarantowanie wdrażania Mechanizmów Finansowych w oparciu o zasady przejrzystości i jawności. Celami polityki, o której tutaj mowa, są:

- opracowanie i stosowanie procedur w zakresie zapobiegania, identyfikacji i zwalczania przypadków korupcji i niewłaściwego zarządzania;
- zapewnienie znajomości i stosowania tej polityki przez Punkty Kontaktowe w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych, zgodnie z oczekiwaniami państw-darczyńców dotyczącymi jej stosowania;
- przyczynianie się do informowania obywateli i umożliwianie im wnoszenia skarg i zgłaszania przypadków nieprawidłowości w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych;
- zaprezentowanie opinii publicznej i innym osobom, bardziej zaangażowanym we wdrażanie Mechanizmów Finansowych, działań, które będą powzięte na skutek uzyskania informacji dotyczących nieprawidłowości oraz przekazanie im informacji na temat podjęcia związanych z nimi działań naprawczych.

2. Polityka przeciwdziałania korupcji

Spośród elementów zagrażających dobremu zarządzaniu, korupcja jest uważana przez państwa-darczyńców za jedno z najbardziej destrukcyjnych działań. Korupcja i niewłaściwe zarządzanie ogranicza wzrost i rozwój gospodarczy. Państwa-darczyńcy ściśle przestrzegają zasady „zero tolerancji” wobec korupcji.

Koordynacja działań mających na celu zapewnienie dobrego zarządzania i zapobieganie zjawiskom korupcji i niewłaściwego zarządzania stanowi integralną część zadań BMF. W szczególności, BMF będzie:

- zajmować się wszystkimi przypadkami niewłaściwego zarządzania i korupcji na wysokim i niskim szczeblu, z taką samą stanowczością;
- wykorzystywać specjalistyczne środki w celu zwalczania korupcji programowo i skutecznie;
- reagować szybko i profesjonalnie na oznaki niewłaściwego zarządzania i korupcji;
- zapewniać sobie zdolność przeciwdziałania korupcji poprzez wykorzystywanie wiedzy i współpracy na poziomie międzynarodowym jako uzupełnienia ścisłego związku, który został już ustanowiony z każdym spośród 13 państw-beneficjentów.

BMF przyznaje, że realizacja celu, jakim jest dobre zarządzanie, wymaga stałej determinacji i zaangażowania na każdym poziomie wdrażania Mechanizmów Finansowych.

2.1 Bariery w dobrym zarządzaniu

Korupcja – nadużycie powierzonej władzy dla uzyskania prywatnej korzyści – stanowi poważną przeszkodę na drodze rozwoju gospodarczego i społecznego. Państwa-darczyńcy Mechanizmów Finansowych stanowczo sprzeciwiają się wszelkim formom korupcji, w tym przypadkom przekupstwa, malwersacji, oszustwa, wymuszania łapówek, protekcjonizmu i nepotyzmu. Takie zachowania stoją w sprzeczności z podstawowymi wartościami państw-darczyńców, które ustanowiły Mechanizmy Finansowe jako oznakę solidarności w celu stworzenia nowych możliwości oraz wzmocnienia powiązań z 13 państwami-beneficjentami.

Mechanizmy Finansowe zapewniają wsparcie finansowe obejmujące wiele obszarów priorytetowych i dużą grupę potencjalnych wnioskodawców, z wykorzystaniem szeregu środków. Ten pluralizm we wdrażaniu zwiększa szanse realizacji celów Mechanizmów Finansowych, jednocześnie zwiększając jednakże ryzyko niewłaściwego zarządzania nimi. Państwa-darczyńcy zdają sobie sprawę z istnienia tego dylematu, ale ryzyko, o którym tutaj mowa, nie powstrzyma ich od stworzenia możliwie jak najliczniejszych możliwości wykorzystania środków przez możliwie jak największą liczbę potencjalnych beneficjentów.

Odmowa akceptacji sytuacji, w której zidentyfikowane ryzyka miałyby dyktować warunki Mechanizmów Finansowych, nie oznacza jednak jakiegokolwiek pobłażliwości państw-darczyńców wobec niewłaściwego zarządzania. Korupcja i niewłaściwe zarządzanie będą zwalczane w zdecydowany sposób, ponieważ stanowią zagrożenie dla wspierania możliwie jak najlepszych projektów, a tym samym osiągnięcia możliwie jak najlepszych rezultatów.

Państwa-darczyńcy uważają, że wszystkie strony zaangażowane we wdrażanie Mechanizmów Finansowych są odpowiedzialne za wypełnienie swoich obowiązków w zakresie zapobiegania i identyfikacji przypadków niewłaściwego zarządzania, a także nakładania sankcji na osoby odpowiedzialne za takie zachowania. Obowiązki, o których tutaj mowa, spoczywają zarówno na instytucjach krajowych państw-darczyńców i państw-beneficjentów, pracownikach Biura Mechanizmów Finansowych, niezależnych instytucjach ds. monitoringu, wnioskodawcach i promotorach projektów, jak i na obywatelach. BMF będzie wspierać państwa-beneficjentów w ochronie ich interesów jako stron odpowiedzialnych za wykorzystywanie udostępnianych im środków finansowych. Wysiłki, o których tutaj mowa, będą obejmowały cały cykl działań wspieranych przez Mechanizmy Finansowe, od monitoringu i audytu wysokiego szczebla począwszy, po lokalne kontrole na miejscu.

2.2 Elementy polityki dobrego zarządzania

Polityka dobrego zarządzania składa się z trzech elementów: zapobiegania, identyfikacji i sankcji. Dokument programowy określa procedury, które państwa-darczyńcy oczekują, że będą stosowane w państwach-beneficjentach oraz w BMF, aby obywatele mogli

wyrażać swoje obawy wobec ewentualnych przypadków niewłaściwego zarządzania i korupcji w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych.

Zapobieganie

BMF przyznaje, że najlepszym sposobem przeciwdziałania korupcji jest zapobieganie jej występowaniu. BMF będzie stale zasięgać opinii ekspertów państwowych i pozarządowych w tej kwestii. Mechanizmy Finansowe starają się zapobiegać korupcji poprzez wykorzystanie elementów takich, jak:

- dostęp do informacji, w tym do danych liczbowych i innych kluczowych informacji dotyczących projektów;
- zaangażowanie organizacji społecznych (partnerów społecznych i organizacji pozarządowych) w wybór projektów i/lub krajowe procesy monitoringu;
- jawny wybór projektów, które mają korzystać ze wsparcia w formie dofinansowania i właściwe udzielanie zamówień dotyczących świadczenia usług, które mają być finansowane ze środków Mechanizmów Finansowych;
- korzystanie w ocenie wniosków aplikacyjnych z zewnętrznych, niezależnych instytucji ds. oceny;
- wymaganie przestrzegania zasad udzielania zamówień publicznych, określonych na poziomie krajowym i przez Komisję Europejską;
- wykorzystywanie zewnętrznych, niezależnych instytucji ds. monitoringu w procesie monitoringu projektów i wniosków o płatność;
- zwrot kosztów kwalifikowanych projektów na podstawie opłaconych rachunków, a nie w formie zaliczek na poczet dofinansowania;
- zapewnienie, aby osoby fizyczne i instytucje zaangażowane w zarządzanie, ocenę, wydawanie zaleceń i monitoring wykorzystywania środków finansowych unikały zarówno pozornych, jak i rzeczywistych przypadków konfliktu interesów.

Identyfikacja

BMF stosuje szereg procedur i narzędzi weryfikacji informacji, które mogą ujawnić ewentualne przypadki niewłaściwego zarządzania i korupcji. Niemniej jednak BMF przyznaje, że jednym ze źródeł najcenniejszych informacji dotyczących nieprawidłowości są obywatele.

BMF wspiera dostęp do informacji jako narzędzia przyczyniającego się do ujawniania przypadków nieprawidłowości w wykorzystywaniu środków Mechanizmów Finansowych, którymi zarządza. Jako elementy mające umożliwić identyfikację nieprawidłowości promowane są:

- dostęp do podstawowych informacji dotyczących projektów, liczbowych danych finansowych i informacji dotyczących procesu udzielania dofinansowania;
- korzystanie z niezależnych instytucji ds. oceny i monitoringu;

- korzystanie z zewnętrznych instytucji monitorujących projekty, włączając w to kontrolę na miejscu czy niezapowiedziany monitoring przeprowadzany przez podmioty reprezentujących organy krajowe, państwa-darczyńców i BMF.

Sankcje

W trakcie realizacji polityki dobrego zarządzania, BMF będzie ściśle współpracować z właściwymi Punktami Kontaktowymi. BMF podlega kontroli Komisji Obrachunkowej EFTA i Norweskiego Urzędu Audytora Generalnego, podczas gdy Punkty Kontaktowe podlegają kontroli właściwych krajowych organów kontroli finansowej. Podczas każdej kontroli BMF i właściwe Punkty Kontaktowe będą współpracować z tymi instytucjami. BMF będzie współdziałać z innymi instytucjami działającymi w Unii Europejskiej, a odpowiedzialnymi za zapobieganie nieprawidłowościom takimi jak np. Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF). Państwa-darczyńcy Mechanizmów Finansowych:

- będą żądać zaprzestania praktyk noszących znamiona pozornego lub rzeczywistego konfliktu interesów;
- mogą wstrzymywać, w całości lub w części, wypłacanie dofinansowania w okresie przekazywania przez BMF spraw dotyczących zarzutów niewłaściwego zarządzania lub korupcji do dalszego badania;
- będą wymagać zwrotu środków Mechanizmów Finansowych, które w następstwie prowadzonego postępowania zostały uznane za przedmiot niewłaściwego zarządzania lub korupcji ;
- mogą wystąpić o zawieszenie w obowiązkach funkcjonariuszy publicznych lub pracowników organów współpracujących lub pośredniczących na okres badania zarzutów nieprawidłowości;
- mogą, w przypadkach stwierdzonych nieprawidłowości, wystąpić o dymisję funkcjonariuszy publicznych lub pracowników organów współpracujących lub pośredniczących;
- będą umieszczać na „czarnej liście” firmy, którym udowodniono udział w niewłaściwym zarządzaniu lub korupcji w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych, a także firmy już wykluczone przez innych darczyńców.

Szczególne działania dotyczące zgłaszania przez państwa-beneficjentów przypadków nieprawidłowości określone są w *Wytycznych w zakresie zgłaszania nieprawidłowości*.

3. Procedura wnoszenia i rozpatrywania skarg

3.1 Zakres procedury

Celem procedury wnoszenia i rozpatrywania skarg jest zapewnienie obywatelom pragnącym wnieść skargę lub zgłosić nieprawidłowości dotyczące wdrażania Mechanizmów Finansowych prostego sposobu realizacji tego celu tak, aby ich skarga została rozpatrzona bez uprzedzeń i z zachowaniem poufności, a także, aby przypadki niewłaściwego zarządzania oraz korupcji były ujawnione, a ich skutki usunięte.

Procedura wnoszenia i rozpatrywania skarg ma zastosowanie w przypadkach, w których charakter skargi wskazuje na występowanie zagrożenia dla właściwego wykorzystywania środków Mechanizmów Finansowych, lub w których wysuwane są zarzuty niewłaściwego zarządzania lub korupcji ze strony osób odpowiedzialnych za zarządzanie takimi środkami. W każdym przypadku, w którym skarga dotyczy wyboru projektu lub procesu udzielenia zamówienia publicznego, należy zastosować mechanizmy odwoławcze (tzn. odwołanie) dostępne w takich przypadkach zgodnie z odrębnymi przepisami.

3.2 Obywatele

Obywatele, pragnący zgłosić swoje obawy dotyczące ewentualnego przypadku niewłaściwego zarządzania lub korupcji w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych, mogą liczyć na poufność. Obywatele przekazujący informacje w dobrej wierze mogą liczyć, że nie spotkają się z represjami. Obywateli, mających podejrzenia co do występowania niewłaściwego zarządzania lub korupcji, ale niepewnych swoich racji, zachęca się do podzielenia się swoimi obawami z BMF, właściwym Punktem Kontaktowym lub inną instytucją odpowiedzialną za zarządzanie Mechanizmami Finansowymi.

3.3 Rozpowszechnianie informacji dotyczących procedury

Procedura wnoszenia i rozpatrywania skarg jest jawna. Zarówno polityka wnoszenia i rozpatrywania skarg jak i informacje wskazujące, gdzie można je wnosić, udostępniane są przez BMF i Punkty Kontaktowe na swoich witrynach WWW, podawane są do wiadomości publicznej w trakcie wydarzeń związanych z Mechanizmami Finansowymi lub udostępniane są na żądanie. Takie informacje dostępne są w języku angielskim na stronie: www.eeagrants.org i w języku urzędowym (językach urzędowych) każdego państwa-beneficjenta na jego odpowiednich witrynach WWW.

BMF i wszystkie Punkty Kontaktowe muszą udostępnić w widocznym miejscu:

- politykę dobrego zarządzania i procedurę wnoszenia i rozpatrywania skarg;
- imię i nazwisko, adres do korespondencji, bezpośredni numer telefonu i bezpośredni adres poczty elektronicznej dyrektora BMF i dyrektora właściwego Punktu Kontaktowego;
- informacje niezbędne do nawiązania kontaktu z instytucjami audytu i kontroli, odpowiedzialnymi za nadzorowanie BMF (Komisji Obrachunkowej EFTA, Norweskiego Urzędu Audytora Generalnego) i właściwych krajowych instytucji kontroli finansowej lub Rzecznika Praw Obywatelskich, do którego obywatele mogą, jeżeli zechcą, wnosić skargi lub zgłaszać nieprawidłowości.

3.4 Rozpatrywanie skarg

Każda przyjęta przez BMF lub dany Punkt Kontaktowy skarga lub informacja dotycząca ewentualnego niewłaściwego zarządzania lub korupcji w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych będzie, stosownie do przypadku, podawana do wiadomości instytucji państw-darczyńców i państw-beneficjentów. Właściwy Punkt Kontaktowy, zewnętrzna instytucja ds. monitoringu i każda inna instytucja związana ze sprawą przekaże BMF wszelkie informacje niezbędne do zbadania wniesionej skargi.

Procedura rozpatrywania skarg przez BMF zostanie określona przez dyrektora BMF w porozumieniu z państwami-darczyńcami. Procedura ta będzie uwzględniać kwestie określone poniżej.

Procedura stosowana przez dany Punkt Kontaktowy jest zgodna z praktyką krajową i zasadami określonymi w niniejszej polityce. Punkt Kontaktowy podaje swoją procedurę do wiadomości BMF i wiadomości publicznej.

Procedura rozpatrywania skarg przez BMF obejmować będzie, między innymi:

- wyznaczenie przez dyrektora BMF osoby lub osób odpowiedzialnych za badanie kwestii podnoszonych przez obywateli;
- pisemne potwierdzenie przyjęcia skargi lub zgłoszenia nieprawidłowości, w tym podanie do wiadomości zainteresowanego obywatela działań, które zostaną podjęte, wraz z harmonogramem wstępnym;
- określenie udziału, jeżeli jest to zasadne i właściwe, pracowników BMF, przedstawicieli państwa-darczyńcy lub państwa-beneficjenta, lub zewnętrznych instytucji ds. monitoringu w badaniu przypadków niewłaściwego zarządzania w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych;
- określenie działań, które zostaną podjęte możliwie jak najszybciej przez wszystkie instytucje uczestniczące w odnośnym badaniu w celu dokonania wstępnej oceny przedmiotowej kwestii i położenia kresu przypadkom niewłaściwego zarządzania lub korupcji, lub odrzucenia bezzasadnych zarzutów;
- zastosowanie *Wytycznych w zakresie zgłaszania nieprawidłowości* w przypadkach, w których informacje dotyczące korupcji lub niewłaściwego zarządzania w odniesieniu do Mechanizmów Finansowych wydają się być poparte dowodami;
- podanie do wiadomości zainteresowanego obywatela rezultatów przeprowadzonego postępowania, działań, które zostaną podjęte na skutek tego postępowania i informacji dotyczących mechanizmów odwoławczych, z których może skorzystać ten obywatel, jeżeli rezultaty tego postępowania nie spełniałyby jego oczekiwań;
- wypełnienie przez BMF spoczywającego na nim obowiązku informowania organów odpowiedzialnych za badanie i ściganie niewłaściwego zarządzania i korupcji.

4. Dobre zarządzanie w odniesieniu do dofinansowania ze środków EOG

4.1 Jako zasada nadrzędna

Mechanizmy Finansowe EOG będą uwzględniać cztery nadrzędne zasady, którymi są:

- zasada zrównoważonego rozwoju;
- zasada dobrego zarządzania;
- zasada równego statusu kobiet i mężczyzn;
- zasada stosunków dwustronnych.

Dobre zarządzanie, tak jak i równy status kobiet i mężczyzn, są ściśle związane z wymiarem społecznym zrównoważonego rozwoju i ujęte zostały w odrębnych wytycznych.

Dobre zarządzanie - jako nadrzędna zasada Mechanizmów Finansowych - obejmuje uwzględnienie podstawowych zasad dobrego zarządzania w ogólnym zarządzaniu projektem przez jego promotora. Zasady te obejmują odpowiedzialność, przejrzystość, partycypację i zdolność reakcji na potrzeby obywateli. Wymaganie stosowania zasad dobrego zarządzania we wszystkich działaniach w zakresie realizacji projektu i zarządzania nim przyczynia się do wzmocnienia jego całkowitego potencjału i znaczenia jego celów. A zatem zasada dobrego zarządzania została uznana za zasadę nadrzędną, której uwzględnienie jest brane pod uwagę w procesie oceny wszystkich wniosków aplikacyjnych Mechanizmów Finansowych.

Jednakże koncepcja dobrego zarządzania może także występować jako główne założenie projektu, element, bez którego projekt by nie istniał. W takich przypadkach, będzie ona oceniana w oparciu o pełny zestaw wskaźników.

4.2 W projektach

W przypadku Mechanizmów Finansowych zasady dobrego zarządzania powinny być uwzględnione w każdym projekcie i cyklu projektowym, począwszy od etapów opracowywania projektu i wniosku o dofinansowanie, poprzez proces oceny wstępnej i decyzji o ewentualnym udzieleniu tego dofinansowania, a skończywszy na ich stosowaniu w trakcie realizacji projektu i jego oceny końcowej. Był to istotny wymóg przy tworzeniu dokumentów takich, jak:

- Formularz wniosku aplikacyjnego;
- Instrukcja wypełniania wniosku aplikacyjnego;
- Podręcznik oceny, opracowany przez BMF;
- Dokument potwierdzający przyznanie dofinansowania na realizację projektu;
- Podręcznik zewnętrznego monitoringu projektów, opracowany przez BMF.

Dokumenty te stanowią zbiory zasad obowiązujących promotorów projektów, instytucje ds. oceny, decydentów i instytucje ds. monitoringu na etapach tworzenia, wyboru i realizacji projektów wartościowych, uwzględniających zasady dobrego zarządzania.

Opracowując dla danego projektu zasady dobrego zarządzania, należy wziąć pod uwagę szereg elementów, aby móc określić, w jakim stopniu uwzględnia on te zasady.

W szczególności, wnioskodawca powinien wyjaśnić, jak jego projekt odnosi się do następujących kwestii:

- w jaki sposób projekt przyczynia się do poprawy publicznego dostępu do informacji i/lub do poprawy przejrzystości?
- w jaki sposób projekt zwiększa udział społeczeństwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji?
- w jaki sposób w projekcie ujęta jest kwestia odpowiedzialności wobec tych, na których wywiera wpływ?
- w jaki sposób projekt uwzględnia pro-aktywne podejście do zapobiegania i zwalczania korupcji?
- w jaki sposób stwierdzono, że projekt zaspokaja rzeczywiste potrzeby?

Bezwzględny wymogiem jest, aby żaden projekt nie był w jakikolwiek sposób sprzeczny z polityką dobrego zarządzania. Ocena projektu pod kątem tych wymogów zagadnień przekrojowych będzie połączona z uwzględnieniem rezultatów oceny innych elementów takich jak: odpowiedniość wnioskodawcy, znaczenie zaprojektowanego działania, proponowana metodyka, ryzyko i efektywność gospodarcza.

Oceniając, czy w ramach danego projektu podjęte zostały odpowiednie kroki w celu zapewnienia stosowania zasad dobrego zarządzania, należy skorzystać z listy kontrolnej, która stanowi jeden z elementów zarówno Podręcznika oceny jak i Podręcznika monitoringu. Lista ta ma być narzędziem, które będzie wykorzystywane przez cały okres opracowywania, wstępnej oceny, monitoringu i oceny rezultatów projektu. Należy pamiętać, że jest to jedynie jedno z wielu narzędzi, włączając w nie dyskusję z instytucjami ds. oceny i działania w zakresie monitoringu projektów, które zostaną wykorzystane w celu zapewnienia stosowania zasady dobrego zarządzania.

Powodzenie każdej polityki dobrego zarządzania zależy w szczególności od szczegółowego monitoringu dotyczącego uwzględnienia jej podstawowych zasad w projekcie. Lista kontrolna, o której tutaj mowa, będzie dołączona do Podręcznika zewnętrznego monitoringu, co oznacza, że działania w zakresie monitoringu realizowane będą w oparciu o te same kryteria.

5. Wdrażanie polityki i zasad dobrego zarządzania oraz przeciwdziałania korupcji

Stosowanie zasad dobrego zarządzania musi być uwzględniane w całym cyklu projektowym:

1. na etapie opracowywania koncepcji projektu przez jego potencjalnego promotora;
2. na etapie ustalania przez instytucje państwa-beneficjenta własnych priorytetów projektowych;
3. na etapie oceny projektu przez BMF;
4. na etapie podejmowania decyzji o ewentualnym udzieleniu dofinansowania;
5. na etapie realizacji projektu;
6. na etapie prowadzenia działań po zakończeniu realizacji projektu lub działań służących zachowaniu efektów projektu.

A zatem niniejsza polityka dobrego zarządzania i przeciwdziałania korupcji musi być realizowana na każdym etapie cyklu wdrażania projektu w oparciu o następujące zasady i działania:

- niniejsza polityka stanowi integralny element polityki udzielania dofinansowania, przyjętej przez państwa-darczyńców, skutkiem tego będą one zobowiązane do uwzględniania zasad dobrego zarządzania jako ważnego kryterium, w oparciu o które podejmowane będą decyzje o ewentualnym udzieleniu dofinansowania;
- lista kontrolna zagadnień przekrojowych stanowi jeden z elementów *Podręcznika oceny*, który ma zastosowanie przy ocenie każdego projektu; w związku z tym rekomendacja dotycząca udzielenia dofinansowania będzie uwzględniać zasady dobrego zarządzania;
- powyższa lista kontrolna stanowi jeden z elementów *Podręcznika zewnętrznego monitoringu projektów*; skutkiem tego realizacja projektów będzie również monitorowana w oparciu o te same kryteria dobrego zarządzania;
- *Polityka i zasady dobrego zarządzania oraz przeciwdziałania korupcji* oraz związana z nimi lista kontrolna zostaną przedstawione i gruntownie omówione ze wszystkimi Punktami Kontaktowymi, w celu zapewnienia stosowania przez nie tych samych kryteriów w przyszłej ocenie;
- *Polityka i zasady dobrego zarządzania oraz przeciwdziałania korupcji* zostaną ujęte w kolejnej wersji formularza wniosku i *Instrukcji wypełniania wniosku aplikacyjnego*.

Rozważone zostaną inne działania mające na celu upowszechnienie informacji dotyczących *Polityki i zasad dobrego zarządzania i przeciwdziałania korupcji w państwach-beneficjentach*.